

РЕЦЕНЗИЯ

за дисертационен труд

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ в

Област на висше образование: 1. Педагогически науки,

Професионално направление: 1.1. Теория и управление на образованието,

Докторска програма: Управление на образованието

на проф. д-р Янка Тоцева – ЮЗУ „Неофит Рилски“

на тема: **„ИНТЕГРИРАНЕ НА ЛИЦА С ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ КЪМ
УЧИЛИЩНАТА СИСТЕМА СЛЕД ДОПЪЛНИТЕЛНА ПЕДАГОГИЧЕСКА
КВАЛИФИКАЦИЯ“**

разработен от **РУТ РОЗЕНЦРОМ**

1. Данни за дисертанта и процедурата

Рут Розенцром е родена в Тел Авив, Израел през 1965 г. През 1994 завършва Факултета по хуманитарни науки към университета на Тел Авив и придобива бакалавърска степен по еврейска литература и сравнително литературознание, като едновременно с това получава и учителска правоспособност.

От 2006 година е магистър по Управление на образованието (с профил Продължаващо професионално развитие) от Университета в Дерби, Великобритания (клон Израел).

Рут Розенцром има над 28 години опит в сферата на образованието като от 2011 е преподавател във Факултета по педагогика към колежа „Бейт Бърл“, където работи в Центъра за професионално и продължаващо обучение.

През 2013 г. придобива допълнителна квалификация в института Мофет, Израел по изследвания, разработване на програми и менторинг при подготовката на учители.

Зачислена е като докторант на самостоятелна подготовка със Заповед № 1266/11.06.2018 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“.

По време на обучението си в докторска програма „Управление на образованието“ е изпълнила индивидуалния си план и успешно е положила всичките си изпити.

Отчислена е с право на защита със Заповед № 1387/28.06.2021 г.

На 15.12.2021 г. е проведена предварителната защита в катедрата „Управление на образованието и специална педагогика“ към Факултета по педагогика на Югозападен университет „Неофит Рилски“, на която дисертационният труд е оценен положително и е насочен за защита пред научно жури.

Няма данни за допуснати нарушения при реализирането на докторантурата.

2. Данни за дисертацията и автореферата

Дисертационният труд е разработен в обем от 189 страници основен текст, в който са включени 4 таблици и 17 графики. Той съдържа: резюме, увод, три глави и заключение.

Използвани са 109 литературни източника на английски език и 80 на иврит.

Разработката започва с резюме на дисертационното изследване.

В *Увода* вниманието се насочва към актуалността на проблема, свързан с недостига на учители в световен план и по-конкретно в Израел. Като се посочват някои фактори, влияещи негативно върху интереса на младите хора към практикуване на учителската професия и застаряването на заетите, се обсъждат възможностите за привличане на подготвени в други посоки специалисти, които да се преквалифицират и да започнат нова кариера като учители в училище.

В логически последователен ред са посочени *целта, обекта и предмета на дисертационното изследване, научния тезис и методологията.*

Основната цел е да се проучи цялостния процес на професионална подготовка и интегриране на преквалифицираните кадри в училищната система.

За постигането на тази цел се проучват мотивите за промяната в кариерата сред академично образованите хора, които избират преподаването като втора кариера, тяхната интеграция и адаптация към училищната система и степента на задържане в учителската професия чрез извеждането на три изследователски въпроса:

1. Какви са причините, които карат академично образованите хора да изберат преподаването като втора кариера и какви са очакванията им от преподаването на различните нива (професионално, лично и социално ниво) и от процеса на обучение за преподаване?

2. Какво характеризира процеса на включване и интеграция в училищната система на учителите, които са завършили преквалификационни програми?

3. Каква е степента на задържане на учителите след преквалификация в училищната система, причините и последиците от това?

В края на увода са направени уговорки относно ограниченията на настоящото изследване и са дадени препоръки за бъдещи изследвания.

Първа глава, която е наречена ВТОРА КАРИЕРА КАТО УЧИТЕЛ: ДИСКУСИИ, КВАЛИФИКАЦИОННИ ПРОГРАМИ И ИНТЕГРИРАНЕ В УЧИЛИЩАТА е в обем от 80 страници. В нея е направен широк преглед на литературата по проблеми, свързани с професионалната реализация на хората с учителска правоспособност. В началото на главата се представя световния и локален за Израел проблем с намаляващия интерес към учителската професия сред младите хора от една страна и застаряването на заетите в училище. Разглеждат се различни аспекти на професионалната подготовка, квалификация и кариерно развитие на учителите. Направен е опит за сравняване на предимствата и недостатъците в подготовката на бъдещи учители в университетите и други образователни институции. В края на тази глава се обосновават теоретичните предпоставки за разширяване на възможностите за получаване на учителска правоспособност чрез курсове за преквалификация на специалисти с висше образование, които имат интерес да работят в училище. Вниманието се насочва към трудностите, с които те биха могли да се сблъскат в първите години на новата си кариера и причините да се откажат от нея.

Втората глава е МЕТОДОЛОГИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО. Тя е в обем от три страници и включва извадката, описанието на инструментариума и на самия изследователски процес.

Третата глава е ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ РЕЗУЛТАТИ. Тя е в обем от 52 страници. В нея са представени резултатите от емпиричното проучване с авторския въпросник насочен към практикуващи учители, които са завършили преквалификацията си и учещи и работещи едновременно. Данните са прецизно обработени, а резултатите са визуализирани.

Те предлагат различни възможни обяснения относно избора на учителите и нивата на тяхната удовлетвореност от работата в училищеа също така и очертаване на тенденциите за пътищата, които могат да се следват в процеса на адаптация и ефективна подкрепа за новите учители.

В края на главата са представени откъси от дълбочинните интервюта с пет начинаещи учители и петима директори, които са приели такива.

В *Заключението*, което е в обем от 25 страници са изведени основните проблеми, които са разработвани в дисертационния труд. С поглед към началото се извеждат темата за недостига на учители и причините за това от една страна и опитите на държавата Израел да намери решение. След това вниманието се насочва към мотивацията на избралите учителската професия като втора кариера на базата на резултатите от емпиричното проучване и дълбочинните интервюта. Логично следва темата за адаптацията и оценяването на работата на новите учители. Ключови за успешната адаптация и задържането в училище на новите учители са способностите им за приспособяване към промяна, развитието на лична устойчивост и осигуряването на емоционална подкрепа от страна на ръководството и другите членове на училищната общност. В края са изведени и най-важните причини за оставането им в училище.

В последния параграф на заключението *Обобщение* се представят в синтезиран вид основните ползи от подготовката и реализацията на учители, които са избрали тази професия в един по-късен етап от житейския се път.

Авторефератът отразява коректно основните аспекти на дисертационния труд.

3. Научни приноси

Дисертационният труд има теоретико-емпиричен характер, който определя и характера на приносите, два от които са в научно-теоретичен план и доста повече в практико-приложен план. За промяната на модела за подготовка и адаптация на преквалифицирани като учители високообразовани специалисти в Израел практико-приложните приноси имат изключително важно значение.

4. Публикации и участия в научни форуми

Дисертантката е представила списък с три публикации по темата на дисертацията, от които две статии в списание *Journal of Business and Social Science Review* и един доклад от конференция – публикуван в *Multidisciplinary Journal of Science, Education and Art* – електронно издание на Годишника на Съюза на учените в България – клон Благоевград.

Заключение

Към *силните страни* на представения дисертационен труд могат да се посочат следните:

- изборът на актуална и значима проблематика, която е разработена и с отчитане на спецификата на ситуацията в израелската образователна система;
- добро познаване на проблематиката свързана с професионално-педагогическата подготовка на бъдещи бъдещи;
- богатото емпирично изследване, в което се проучват гледните точки на кандидати за учители, практикуващи учители и директори на училища, в които има преквалифицирани учители.

Въпреки тези постижения на дисертантката, към представения труд могат да се отправят някои *препоръки*:

- Сегашните втора и трета глава да се обединят, защото 3 страници методология не може да е глава.

- Текстът в трета глава, в която се представят резултатите от емпиричното проучване може да се допълни с още анализи и коментари, защото данните позволяват по-задълбочен качествен педагогически анализ.

В **заключение** може да се каже, че дисертационният труд има цялостен и завършен вид и се отличава с много добър научен стил и логика. Той отговаря на изискванията като обем и съдържание. Има обективни достойнства и принос в изследването на проблемите на преквалификацията на специалисти с висше образование и работата им като новоназначени учители – техните мотиви, трудности, с които се сблъскват и подкрепата, която получават в процеса на адаптация.

Дисертационния труд е лично дело, плод на сериозна изследователска работа в сферата на управлението на образованието и притежава всички необходими качества, за да бъде присъдена на Рут Розенцвот образователната и научната степен „Доктор” в област на висше образование 1. „Педагогически науки“; професионално направление 1.1. „Теория и управление на образованието“.

22.02.2022г.

Изготвил рецензията:

(проф. д-р Янка Тоцева